

НАПРЯМКИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ЯКОСТЕЙ ІНЖЕНЕРІВ-ПЕДАГОГІВ

Постановка проблеми у загальному вигляді... Сучасна вітчизняна система освіти пред'являє особливі вимоги до професійної підготовки педагогічних кадрів загалом і інженерів-педагогів зокрема.

Висока соціальна значущість результатів їх діяльності, підвищення попиту на фахівців даного профілю зумовили необхідність пошуку нових форм вдосконалення їх професійної підготовки, формування у них професійних якостей.

Відповідно до кваліфікаційної характеристики інженер-педагог повинен бути підготовлений до викладацької, навчально-виховної, науково-методичної й організаційно-управлінської видів діяльності в системі установ вищої освіти. Виходячи з цього, фахівець даного профілю повинен володіти сукупністю спеціальних знань, широкою ерудицією та культурою, ясно бачити мету своєї професійної діяльності, володіти певними етичними якостями, мати фундаментальну наукову та практичну підготовку, в досконалості володіти своєю спеціальністю [4; 5].

Крім того, сучасний інженер-педагог повинен вміти використовувати сучасні технології навчання та інформаційно-телекомунікаційні технології (ІТКТ) у своїй практичній діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми... Основні положення теорії професійної діяльності інженера-педагога та його підготовки обґрунтовували В.І. Баталов, О.Р. Ганопольський, Е.Ф. Зеєр, О.Е. Коваленко, О.І. Щербак та ін.

Дослідженню професійних якостей педагогічних фахівців присвятили свої праці Б.З. Вульфів, Ф.М. Гоноболін, В.І. Журавльов, І.А. Зязюн, Н.В. Кузьміна, М.В. Кухарев, Л.В. Кондрашова, А.К. Маркова, В.О. Сластьонін, В.О. Сухомлинський, Т.С. Полякова, І.Ф. Харламов, Р.І. Хмельюк та ін.

Різноманітні напрямки визначення та формування професійних якостей інженерів-педагогів розробляли В.Ф. Бессараб, Е.Ф. Зеєра, В.Г. Кунтиш, Г.М. Неустроєва та ін.

Питання інформатизації освіти вивчали А.Т. Ашерів, В.Ю. Биков, В.Ф. Верлань, М. Вільямс, Б.С. Гершунський, В.М. Глушков, В.І. Гриценко, Р.С. Гуревич, А.М. Гуржій, О.М. Довгялло, О.П. Єршов, М.І. Жалдак, М.З. Згуровський, В.І. Ключко, Т.В. Крилова, І.І. Мархель, Ю.І. Машбиць, В.С. Михалевич, А.О. Стогній та ін.

Формулювання цілей статті... Метою даної статті є визначення напрямків формування професійних якостей майбутніх інженерів-педагогів, місце інформаційно-телекомунікаційних технологій серед них.

Виклад основного матеріалу дослідження... При визначенні напрямків формування професійних якостей інженерів-педагогів ми виходили з наступних необхідних умов:

- кількість професійних якостей повинна бути чітко обмеженою до оптимальної величини;
- повинен бути чітко визначений зміст всіх напрямків формування у вигляді взаємодії базових елементів професійної підготовки;
- необхідна наявність розробленого діагностичного інструментарію, за допомогою якого можна було б визначити рівні сформованості професійних якостей;
- всі напрямки повинні бути включені в єдину систему логічних зв'язків, що дозволяють оперативно контролювати та коректувати процес професійно-особової підготовки майбутніх інженерів-педагогів;
- проєктована структура напрямків повинна бути спрощеною, не містити другорядних деталей, функціонально зрозумілою, відповідати дидактичному принципу наочності;
- її конструкція повинна спиратися на сучасні концепції що дозволяють виконувати не тільки якісний, але й кількісний аналіз [1; 2; 3; 4].

Ефективність формування професійних якостей майбутніх інженерів-педагогів забезпечується реалізацією наступних педагогічних умов:

- а) організаційних: спрямованість всього навчально-виховного процесу педагогічного навчального закладу на освоєння професійних знань, умінь та навичок;
- б) технологічних: побудова системи формування професійних якостей на основі сучасних методів навчання, використання інформаційних освітніх програм та засобів інформаційно-телекомунікаційних технологій;
- в) змістових: переробка навчальних програм дисциплін загальнопрофесійного блоку з урахуванням сучасних вимог до рівня професійної підготовки інженера-педагога; розробка курсу по вибору, сприяючого формуванню професійних якостей.

Курс "Інформаційно-телекомунікаційні технології в діяльності інженера-педагога" є складовою варіативно-вибіркової частини навчального плану циклу дисциплін самостійного вибору студента. Він розрахований на вивчення протягом одного семестру на старших курсах.

Програма підготовки складається з двох змістових модулів (див. табл. 1) та розрахована на 54 академічні години, з них: лекційні заняття – 14 годин; лабораторні заняття – 18 годин; самостійної роботи – 8 годин, індивідуальної роботи – 14 годин (див. табл. 2).

Завершується курс захистом індивідуального навчально-дослідницького завдання й виставленням заліку.

Мета дисципліни – формування професійних якостей майбутніх інженерів-педагогів у процесі професійної підготовки з використанням інформаційно-телекомунікаційних технологій.

Завдання:

1. Дати загальні уявлення про дидактичні можливості ІТКТ.
2. Сформувані професійні якості інженерів-педагогів з використанням інформаційно-телекомунікаційних технологій.
3. Сприяти виробленню вмінь використовувати засоби ІТКТ під час професійної діяльності.

Таблиця 1

Зміст модулів курсу "Інформаційно-телекомунікаційні технології в діяльності інженера-педагога"

№	Назва змістових модулів	Загальна кількість годин	Аудиторних	Лекцій	Практичні заняття	СРС	ІРС
1	ЗМ 1.	22,5	14	8	6	3	5,5
2	ЗМ 2.	31,5	18	6	12	5	8,5
3	Всього	54	32	14	18	8	14

Міждисциплінарні зв'язки.

Дисципліна "Інформаційно-телекомунікаційні технології в діяльності інженера-педагога" викладається як дисципліна за вибором та ґрунтується на міжпредметних зв'язках з іншими дисциплінами: "Професійна педагогіка", "Теорія професійного навчання", "Вступ до спеціальності", "Методика викладання спец предметів", "Методика виробничого навчання", "Сучасні інформаційні технології" "Інформатика та ОТ", "Технічні засоби навчання", "Основи науково-педагогічних досліджень".

Після вивчення передбачається розширення та поглиблення знань студентів в галузі ІТКТ:

1. Наявність загальних уявлень про дидактичні можливості ІТКТ.
2. Наявність уявлень про інформаційний простір навчального закладу, призначенні та функціонуванні ПК, локальних мереж та мережі Інтернет, пристроях вводу-виводу інформації та можливостях їх використання в навчальному процесі.
3. Наявність знань про ІТКТ та тенденціях ринку електронних видань в секторі загального користування, орієнтованих на предметно-професійну діяльність.
4. Володіння основами методики впровадження ІТКТ в навчально-виховний процес.
5. Володіння прийомами організації особистого інформаційного простору, основними операціями роботи з ПК та в мережі Інтернет.

Таблиця 2

Тематичне планування курсу "Інформаційно-телекомунікаційні технології в діяльності інженера-педагога"

Назва теми	Кількість годин аудиторних занять
Навчальні інформаційно-телекомунікаційні технології.	2
Характеристика ІТКТ	4
Вимоги та принципи застосування ІТКТ в навчальному процесі.	2
Місце ІТКТ в структурі діяльності інженера-педагога.	2
Напрями використання ІТКТ. Типи занять.	2
Окремі форми роботи з використанням засобів ІТКТ.	2
Ознайомлення з особливостями використання засобів ІТКТ.	2
Обґрунтування методики використання засобів ІТКТ	2
Добір програмного забезпечення для розробки електронного супроводу заняття.	2
Розробка електронного посібника.	2
Розробка презентації.	2
Розробка засобів електронного контролю.	2
Оформлення методичних рекомендацій для проведення розробленого заняття.	2
Реалізація сценарію заняття засобами ІТКТ.	4

6
Володіння прийомами підготовки дидактичних матеріалів та робочих документів в відповідності до предметної галузі засоба

ми ІТКТ:

- вводом тексту з клавіатури та прийомами його оформлення;
- підготовка роздаткових матеріалів за допомогою ІТКТ;
- прийомами роботи з табличними даними;
- прийомами роботи з базами даних;
- прийомами побудов графіків і діаграм;
- методикою створення педагогічних презентацій;
- методикою створення мультимедійних матеріалів тощо.

7. Володіння базовими сервісами та технологіями мережі Інтернет в контексті її використання в навчальній діяльності:

- прийомами навігації та пошуку навчальної інформації, її отримання та зберігання з метою подальшого використання в педагогічному процесі;

- прийомами роботи з електронною поштою;
- прийомами роботи з файловими архівами;
- прийомами роботи з Інтернет-пейджером (ISQ, AOL тощо) й іншими комунікаційними технологіями.

8. Наявність уявлень про технології та ресурси дистанційної підтримки навчального процесу і можливостях їх впровадження в педагогічну діяльність.

9. Володіння технологічними основами створення сайту підтримки навчальної діяльності, яка має на меті:

- наявність уявлень про призначення, структуру, інструментах навігації та дизайну сайту підтримки навчальної діяльності;

- наявність уявлень про структуру веб-сторінки;

- володіння простими прийомами розробки сайтів, які забезпечують можливість представлення навчальної інформації в формі сайту – файлової системи;

- володіння прийомами публікації сайту підтримки навчальної діяльності в Інтернеті та Інтранеті.

Заняття з курсу "Інформаційно-телекомунікаційні технології в діяльності інженера-педагога" організуються таким чином, щоб забезпечити формування достатньо глибоких і систематичних знань у майбутнього інженера-педагога, який вміє використовувати засоби ІТКТ в своїй діяльності.

Кожен студент протягом навчального періоду повинен виконати індивідуальне дослідне завдання, сутність якого полягає в розробці та захисту одного заняття з фахового предмету, засобів електронного супроводу до нього.

Виконання цього завдання розбите на декілька етапів, деякі з яких студенти можуть виконувати для досягнення більш високої оцінки (позначені знаком «*»):

1. Визначити тему заняття, що буде розроблятися.

2. Визначити тип заняття.

3. Розробити та написати структуру конспекту:

- виділити триєдину мету та задачі заняття;
- розробити базові складові частини заняття;
- *- розробити додаткові складові за рівнем складності.

4. Підготувати до захисту обґрунтування обраних методик використання засобів ІТКТ на занятті.

5. Наповнення кожної складової уроку змістом (фактичним матеріалом).

6. Проаналізувати мережу Інтернет та інші джерела на наявність доступного програмного забезпечення.

7. Проаналізувати доступні технічні засоби.

8. Розробити ЕНП.

9. Описати методику керування ЕНП.

10. *Розробити додаткові засоби електронного супроводу заняття.

11. Підібрати інформаційне наповнення електронної презентації.

12. Розробити структуру електронної презентації.

13. Підготувати контрольні запитання, завдання або тести.

14. Розробити критерії оцінки.

15. Підготувати до захисту усі розроблені матеріали.

16. Провести заняття у скороченому вигляді.

Після захисту індивідуально-дослідних завдань студенти мають можливість здійснити обмін, в результаті чого кожен з них може отримати значну кількість методичних розробок занять з засобами електронного супроводу, які вони зможуть використати під час проходження педагогічних практик або в своїй майбутній професійній діяльності.

На підставі змісту курсу "Інформаційно-телекомунікаційні технології в діяльності інженера-педагога" ми встановили три етапи формування професійних якостей майбутнього інженера-педагога з використанням ІТКТ в професійній діяльності:

1. Підготовчий, в завдання якого входить формування початкового інтересу до інформатики як області наукового знання та предмету професійної діяльності інженера-педагога, формування первинних знань з ІТКТ (на цьому етапі доцільне створення залучення студента до проблеми використання засобів ІТКТ в рамках дисциплін психолого-педагогічного та загальнопрофесійного напрямку);

2. Початковий, в змісті, якого здійснюється подальше поглиблення інтересу до ІТКТ та формування спеціальних знань й умінь майбутнього інженера-педагога в цьому напрямі його професійній діяльності (на початковому етапі розглядаються різні види ІТКТ, особливості їх застосування в професійній діяльності);

3. Основний, метою якого є трансформація інтересу до інформатики в інтерес до професійного використання ІТКТ та формування професійних якостей в цій галузі його професійної діяльності (на цьому етапі розглядаються питання, пов'язані зі створенням та застосуванням засобів ІТКТ).

Висновки... Таким чином, можна зробити висновок, що формування професійних якостей інженера-педагога є багатограним процесом. Одним з його аспектів є підготовка до використання інформаційно-телекомунікаційних технологій в педагогічній системі, яка може здійснюватися ефективно в рамках навчання за фахом, як підсистема даного процесу.

Література

1. Барахтян Н.Н. Формування у студентів професійних артистичних умінь як компонента педагогічної майстерності. – Дис. к. пед. н. – К.: 1995. – 289 с.
2. Беспалько В.П. Основы теории педагогической технологии. – М.: Педагогика, 1989. – 192 с.
3. Вакуленко В.Н. Педагогічні умови формування у старшокласників професійно значущих якостей майбутнього вчителя. – Дис. к. пед. н. – К., 1993. – 302 с.
4. Виноград О.В. Педагогічні умови формування професійних якостей військовослужбовців у процесі навчання у школі кінологів. Дис. к. пед. н. – Хмельницький, АПВУ, 2000 – 226 с.
5. Зязюн І. А. Педагогічна майстерність. К.: Вища школа, 1997. – 350 с.
6. Иванова Е.М. Спецпрактикум по психологическому изучению профессиональной деятельности. – М., 1980. – 106 с.

Анотація

У статті розглянуто напрямки формування професійних якостей майбутніх інженерів-педагогів з використанням інформаційно-телекомунікаційних технологій.

Аннотація

В статье рассмотрено направления формирования профессиональных качеств будущих инженеров-педагогов с использованием информационно-телекоммуникационных технологий.

Подано до редакції 16.10.2008 р.

Рекомендовано до друку канд. пед. наук, доц. Зінченко В.П.

□ 2008

Шролик Г.П.

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ДІАГНОСТИКА ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ДО ПЕДАГОГІЧНОЇ ВЗАЄМОДІЇ З УЧНЯМИ

Постановка проблеми у загальному вигляді...Орієнтація сучасного політичного та економічного розвитку України на стандарти Європейського співтовариства та перехід вищих навчальних заходів на принципи, проголошені у Болонській угоді, визначають необхідність та пріоритетність особистісної взаємодії викладача та студента як центральної реалії процесу здобуття вищої освіти. Саме тому існує необхідність у вивченні цього питання та розробці нових методик діагностики готовності майбутніх учителів до такого роду взаємодії з учнями у процесі навчальній діяльності.

Проаналізувавши основні підходи до визначення терміну "педагогічна взаємодія", ми узагальнили це поняття як форму організації та проведення навчально-виховної діяльності, в результаті чого учні (або ті, кого навчають) мають оволодіти необхідними знаннями, вміннями та навичками, а також досвідом поведінки та діяльності. Вони (учні) зазнають педагогічного впливу з боку того, хто їх навчає (педагога) і, у свою чергу, відповідно реагують – здійснюють зворотній вплив на вчителя, допомагаючи розкриттю та самореалізації останнього. При цьому відбувається взаємозбагачення інтелектуальної та емоційної сфер усіх учасників педагогічної взаємодії, а за найкращих умов – розкриття творчого потенціалу обох сторін. Таким чином, необхідно діагностувати рівень готовності майбутніх учителів іноземної мови до такого роду взаємодії та підтвердити чи спростувати ефективність існуючої системи заходів, спрямованих на таку підготовку і, у разі необхідності, запропонувати способи вирішення цієї проблеми.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми... показує певну односторонність підходів до трактування проблеми діагностики. Л.В.Яблокова у "Концепції якості професійно-педагогічної підготовки учителя у КДПУ" пропонує вимірювати професійно-педагогічну підготовку майбутнього вчителя не лише з боку знань, умінь та навичок, але й особистісного ставлення студентів до них та їхньої майбутньої професійної діяльності. Також, завдяки ієрархічній структурі рівнів якості підготовки майбутнього